

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1958-1959.

VERGADERING VAN 8 JULI 1959.

Voorstel van wet betreffende de terugvordering van onverschuldigd betaalde pensioenbedragen door de Staat.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE FINANCIEN (1) UITGEBRACHT DOOR DE HEER VAN LAEYS.

DAMES EN HEREN,

Dit voorstel van wet is ingegeven door de behandeling en de goedkeuring van het ontwerp van wet betreffende de schadevergoeding toegekend aan de Staat wegens inbreuk op de bepalingen van de artikelen 104, 109 en 113 tot 123 *decies* van het Wetboek van Strafrecht.

De h. Rolin, die het voorstel heeft ingediend, vergelijkt het gunstbetoon dat aan weinig verdienstelijke burgers ten goede komt, met de strengheid die aan de dag wordt gelegd jegens oorlogsinvaliden, weerstanders en andere pensioentrekkers, wanneer de administratie hun bij vergissing te hoge pensioentermijnen heeft uitgekeerd. Zij blijven aan de Staat het te veel betaalde bedrag verschuldigd, zelfs indien zij geen valse verklaring hebben gedaan en de vergissing enkel aan de administratie te laste gelegd kan worden. De Minister kan hun de schuld niet kwijtschelden.

(1) De volgende leden hebben aan de baraadslagingen van de Commissie deelgenomen :

De hh. DOUTREPONT, voorzitter; Adam, Couplet, De Baeck, Baron de Dorlodot, Louis Desmet, Godin, Harmegnies, Hougardy, Janssen, Lacroix, Leemans, Ligot, Molter, Van Bulck, van Loenhout, Vermeylen, Vreven, Wiard en Van Laeys, verslaggever.

R. A 5728.

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

241 (Zitting 1958-1959) : Voorstel van wet.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1958-1959.

SÉANCE DU 8 JUILLET 1959.

Proposition de loi relative au recouvrement par l'Etat des sommes indûment payées à titre de pension.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DES FINANCES (1) PAR M. VAN LAEYS.

MESDAMES, MESSIEURS,

La proposition de loi a été inspirée par l'examen et le vote du projet de loi relatif aux dommages-intérêts alloués à l'Etat du chef d'infraction aux dispositions des articles 104, 109 et 113 à 123 *decies* du Code Pénal.

M. Rolin, auteur de la proposition, oppose au traitement de faveur accordé à des citoyens peu méritants, le traitement rigoureux auquel sont soumis d'autres citoyens tels que des invalides de guerre, des résistants ou autres pensionnés, lorsque l'administration leur a versé erronément des arrérages de pension trop élevés. Ceux-ci restent débiteur vis-à-vis de l'Etat du trop payé, même s'ils n'ont fait aucune fausse déclaration et que l'erreur est uniquement imputable à l'administration. Le Ministre ne peut leur accorder aucune remise.

(1) Les membres suivants ont participé aux délibérations de la Commission :

MM. DOUTREPONT, président; Adam, Couplet, De Baeck, le baron de Dorlodot, Louis Desmet, Godin, Harmegnies, Hougardy, Janssen, Lacroix, Leemans, Ligot, Molter, Van Bulck, van Loenhout, Vermeylen, Vreven, Wiard et Van Laeys, rapporteur.

R. A 5728.

Voir :

Document du Sénat :

241 (Session de 1958-1959) : Proposition de loi.

Dit heeft tot gevolg dat de terugbetaling wordt geëist van al wat tijdens de vijf laatste jaren te veel werd uitgekeerd. De terugvordering geschiedt normaal door een inhouding op de termijnen van het nog verleende pensioen, welke inhouding tot 20 % van het bedrag van die termijnen mag gaan, en dit tot de schuld volledig is terugbetaald, zonder beperking in de tijd. Bovendien kan zowel roerend als onroerend beslag worden uitgevoerd.

Een lid vernoemt het geval van invaliden die een nieuw onderzoek wegens verergering van hun invaliditeit vragen; dit onderzoek kan in sommige gevallen uitlopen op vermindering of zelfs volledige opheffing van het pensioen, waardoor de onvoorzichtige aanvragers zich verplicht zien de termijnen die zij sinds de indiening van hun aanvraag tot herziening wegens verergering hebben ontvangen, geheel of voor een groot deel terug te betalen.

Gezien de traagheid van het administratief apparaat en met name ingevolge het onderzoek door het Rekenhof, vergt de definitieve vaststelling van sommige pensioenen dikwijls maanden, ja zelfs jaren. Ondertussen betaalt de Staat dikwijls reeds voorschotten uit op het waarschijnlijk pensioen. Hieruit volgt dat, bij een eventuele vergissing, de terug te betalen bedragen zeer aanzienlijk kunnen zijn, wat voor de belanghebbenden zo al niet armoede dan toch een zeer moeilijke financiële toestand kan betekenen.

Het schijnt daarentegen vast te staan dat, indien het U voorgelegde voorstel werd goedgekeurd in zijn oorspronkelijke vorm, d.w.z. indien het toepasselijk zou zijn op alle pensioenen zonder onderscheid, wat niet de bedoeling van de oorspronkelijke indiener schijnt te zijn geweest, de administratie meer voorzorgsmaatregelen zou nemen alvorens iets uit te betalen om achteraf de terugbetaling ervan niet te moeten eisen, aangezien de Minister genoopt zou kunnen worden deze terugbetaling te verzaken, en dit zou dan een vermindering van deze voorschotten of een vertraging in de uitbetaling ervan tot gevolg hebben, tot grote schade van de pensioentrekkers.

* *

De Minister van Financiën heeft zich volkomen akkoord verklaard met het door de indieners nagestreefde doel, voor zover het slechts de oorlogsslachtoffers betreft, maar hij kan diezelfde verbin-tenissen niet aangaan voor pensioenen die van andere departementen afhangen. Hij is overigens van oordeel dat het gevaarlijk kan zijn de toepassing van dit voorstel uit te breiden tot alle pensioentrekkers zonder onderscheid. Alleszins zou zulk een bedoeling neergelegd moeten worden in een afzonderlijk voorstel, waarvan de gevolgen vooraf met grote aandacht bestudeerd zouden moeten worden.

* *

De Minister is daarentegen voorstander van uitbreiding van het voorstel tot andere oorlogsslachtoffers dan de pensioentrekkers, en onder meer tot de gerechtigden op frontstreeprenten, gevangenschapsrenten of strijdersrenten.

Il en résulte que le remboursement est exigé de tout ce qui a été payé en trop dans les cinq dernières années. La récupération se fait normalement par une retenue sur les arrrages de la pension encore accordée, retenue pouvant aller jusqu'à 20 % de leur montant, et cela jusqu'à remboursement intégral de la dette, sans limite de terme. En outre des saisies tant mobilières qu'immobilières peuvent être pratiquées.

Un commissaire cite le cas d'invalides demandant un nouvel examen pour cause d'aggravation de leur invalidité; cet examen pouvant dans certains cas donner lieu à une diminution ou même une suppression de la pension oblige les demandeurs imprudents, au remboursement d'une part importante ou de la totalité des arrrages reçus depuis l'introduction de la demande en revision pour aggravation.

La fixation définitive de certaines pensions, vu la lenteur du mécanisme administratif et notamment l'examen par la Cour des Comptes, demande souvent des mois, voire même plusieurs années. Entretemps, l'Etat verse souvent déjà des avances sur la pension probable. Il en résulte qu'en cas d'erreur, le remboursement à faire peut être important et plonger les intéressés si pas dans la misère, tout au moins dans une situation financière très difficile.

Par contre, il semble certain que si la proposition soumise à nos délibérations était votée telle quelle, c'est-à-dire étendue à toutes les pensions sans exception, — ce qui ne semble pas avoir été l'intention initiale des auteurs —, l'administration multiplierait les précautions avant de payer quoi que ce soit, pour ne pas devoir en demander le remboursement auquel le Ministre pourrait être amené à renoncer, et elle aurait ainsi pour effet de retarder le paiement de ces avances ou d'en réduire le montant, au grand dommage des bénéficiaires.

* *

Le Ministre des Finances s'est déclaré entièrement d'accord avec le principe envisagé par les auteurs pour autant que ne soient visées que les victimes de la guerre, mais il déclare ne pouvoir s'engager pour des pensions dépendant d'autres départements que le sien. Il estime qu'il serait d'ailleurs probablement dangereux d'étendre l'application de la présente proposition à tous les pensionnés sans exception. En tout état de cause, pareille intention devrait faire l'objet d'une proposition distincte dont les conséquences devraient préalablement être examinées avec grande attention.

* *

Par contre, le Ministre est partisan d'étendre la proposition à d'autres victimes de guerre que les pensionnés, et notamment aux bénéficiaires de rentes pour chevrons de front, de captivité ou de combattant.

Daarom stelt de Regering voor, de tekst van het voorstel te vervangen als volgt :

« ENIG ARTIKEL.

« Wanneer de Staat, in uitvoering van de terzake geldende wetten, van kracht zowel voor de oorlog van 1914-1918 als voor die van 1940-1945, onverschuldigde bedragen heeft betaald uit hoofde van invaliditeitspensioen, weduwe- of wezenpensioen, pensioen of tegemoetkoming aan ascendenten, frontstrepentente, gevangenschapsrente of strijdersrente, is de bevoegde Minister gemachtigd, in zoverre de betrokkenen geen valse verklaring hebben gedaan, de schuld uit overwegingen van menselijkheid aan de pensioentrekkers of aan hun rechthebbenden geheel of gedeeltelijk kwijt te schelden.

» In geval van toepassing van het vorenstaande lid wordt de ambtenaar die eventueel geldelijk verantwoordelijk zou zijn voor de onverschuldigde betalingen, van deze geldelijke verantwoordelijkheid binnen de perken van de toegestane kwijtscheldingen ontslagen. »

De Regering verantwoordt de nieuwe tekst als volgt :

Eerste lid :

Ten einde aan de personen wier rechten op een rust- of overlevingspensioen ten laste van de Staat onderzocht worden, onmiddellijk inkomsten te verzekeren, heeft het Departement van Financiën een procedure tot betaling van voorschotten uitgewerkt, die in gevaar zou worden gebracht, indien de beperking ingelast in de vroegere tekst van het voorstel, niet in aanmerking werd genomen. Het heeft er trouwens de schijn van dat, in de geest van de indianers, hetgeen vooral hier wordt beoogd, de terugvordering is van onverschuldigde bedragen ten laste van weerstanders, oorlogsinvaliden en andere oorlogspensioneerden.

Tweede lid :

De beslissing van de Minister, waardoor de kwijtschelding aan de gepensioneerden van het geheel of een gedeelte van hun schuld wordt beoogd, dekt wel de verantwoordelijkheid van de ambtenaar die met de terugvordering van het onverschuldigde bedrag is belast, doch niet de verantwoordelijkheid van de ambtenaar die de vergissing, oorzaak van het onverschuldigde bedrag, heeft begaan.

Het past deze bijzondere toestand te verhelpen in dezelfde zin als artikel 5 van de wet van 10 november 1953, betreffende het prijsgeven door de Staat van sommige schuldvorderingen ontstaan wegens omstandigheden in verband met de oorlog, heeft voorzien voor de sommen die in uitvoering van deze bepaling werden prijsgegeven.

C'est pour cette raison que le Gouvernement a proposé de remplacer le texte de la proposition par le texte suivant :

« ARTICLE UNIQUE.

» Lorsque des sommes ont été payées indûment par l'Etat, en exécution des lois sur la matière, en vigueur tant pour la guerre de 1914-1918 que pour celle de 1940-1945, à titre de pension d'invalidité, de pension aux veuves et orphelins, de pension ou d'allocation aux ascendants, de rente pour chevrons de front, de rente de captivité ou de rente de combattant, le Ministre compétent est autorisé, pour autant qu'il n'y ait pas fausse déclaration de la part des intéressés, à faire, pour des raisons d'humanité, remise aux pensionnés ou à leurs ayants droit de tout ou partie de leur dette.

» Dans le cas d'application de l'alinéa précédent, le fonctionnaire qui serait éventuellement pécuniairement responsable des paiements indus, est exonéré de cette responsabilité pécuniaire dans la limite des remises accordées. »

Le Gouvernement justifie ce nouveau texte de la manière suivante :

Alinéa premier :

En vue d'assurer dans l'immédiat des ressources aux personnes en instance de pension de retraite ou de survie à charge de l'Etat, le département des Finances a mis sur pied une procédure de paiement d'avances qui serait mise en péril si la limitation insérée dans l'ancien texte de la proposition n'était pas prise en considération. Il semble bien, d'ailleurs, que dans l'esprit de ses auteurs, ce qui est visé surtout ici c'est la répétition de l'indû à charge de résistants, invalides de guerre et autres pensionnés de guerre.

Deuxième alinéa :

Si la décision du Ministre visant remise aux pensionnés de tout ou partie de leur dette couvre la responsabilité de l'agent chargé de récupérer l'indû, elle ne couvre pas la responsabilité de l'agent qui a commis l'erreur, cause de l'indû.

Il convient de parer à cette situation spéciale, dans le même sens que l'article 5 de la loi du 10 novembre 1953, relative à l'abandon par l'Etat de certaines créances nées en raison de circonstances se rattachant à la guerre, l'a prévu pour les sommes abandonnées en exécution de cette disposition.

Dit artikel luidt als volgt :

« Geen enkel verhaal kan worden genomen noch op de ordonnateur, noch op de rekenplichtige die verantwoordelijk zijn voor een onverschuldigde betaling waarvan de terugvordering is prijsgegeven krachtens deze wet. »

Het is hier gebleken dat alleen de geldelijke verantwoordelijkheid van een onverschuldigde betaling moest worden vrijgesteld in geval van gehele of gedeeltelijke kwietschelding en binnen de perken van de toegestane kwietschelding.

* * *

Er zij opgemerkt dat het amendement het beginsel van de « menselijke overwegingen » als grondslag handhaaft en dat het 2^e lid de ambtenaar van zijn geldelijke verantwoordelijkheid ontslaat binnen de perken van de eventueel toegestane kwietscheldingen. Deze laatste bepaling ontslaat de ambtenaar echter niet van de in het reglement van zijn administratie gestelde tuchtstraffen.

Op een vraag van een lid antwoordt de Minister dat het voorstel eveneens betrekking heeft op de burgerlijke oorlogsslachtoffers en dat er aan deze uitlegging niet te twijfelen valt.

Een lid alsmede de indiener van het voorstel merken op dat het, in hun geest, om een algemene maatregel zou moeten gaan, op grond waarvan de Minister kan optreden telkens wanneer onverschuldigd betaalde bedragen niet kunnen worden ingevorderd zonder overmatige strengheid. De hoedanigheid van de eventueel begunstigden is van weinig belang. Doch wegens de door de Minister aangevoerde redenen van praktische aard zullen zij zich bij de stemming over het eerste lid van het regeringsamendement onthouden en het ontwerp goedkeuren.

* * *

Uw Commissie heeft het eerste lid van het Regeringsamendement met 6 stemmen bij 5 onthoudingen, en het tweede lid met algemene stemmen goedgekeurd.

Zij heeft het opschrift van het voorstel gewijzigd als volgt :

« Voorstel van wet betreffende de terugvordering door de Staat van bedragen, onverschuldigd uitbetaald uit hoofde van invaliditeitspensioen, weduwe- of wezenpensioen, pensioen of tegemoetkoming aan ascendenten, frontstrepenrente, gevangenschapsrente of strijdersrente. »

Het aldus geamendeerd voorstel in zijn geheel is door de aanwezige leden van uw Commissie met algemene stemmen aangenomen.

Ook dit verslag is met algemene stemmen goedgekeurd.

De Verslaggever,
L. VAN LAEYS.

De Voorzitter,
A. DOUTREPONT.

Cet article 5 est libellé comme suit :

« Aucun recours n'est ouvert ni contre l'ordonnateur ni contre le comptable, responsable d'un paiement indû dont le recouvrement est abandonné en vertu de la présente loi. »

Il a paru ici que seule la responsabilité pécuniaire d'un paiement indû devait être exonérée en cas de remise totale ou partielle et dans la limite de la remise accordée.

* * *

Remarquons que cet amendement maintient pour base le principe de « raison d'humanité » et que, par son deuxième alinéa, décharge le fonctionnaire de sa responsabilité pécuniaire dans la limite des remises éventuellement accordées. Cependant, cette dernière disposition ne met nullement le fonctionnaire à l'abri des sanctions disciplinaires prévues par le règlement de son administration.

A une question posée par un membre, le Ministre répond que la proposition vise également les victimes civiles de la guerre et qu'il n'y a pas lieu de douter de cette interprétation.

Un commissaire et l'auteur de la proposition font observer que, dans leur esprit, il devrait s'agir d'une mesure générale permettant au Ministre d'intervenir dans chaque cas où des paiements indûment faits ne peuvent être récupérés sans excessive sévérité. La qualité des bénéficiaires éventuels importe peu. Cependant, pour les raisons pratiques invoquées par le Ministre, ils s'abstiendront au vote sur le premier alinéa de l'amendement du Gouvernement et voteront le projet.

* * *

Votre Commission a adopté la 1^{er} alinéa de l'amendement du Gouvernement par 6 voix et 5 abstentions et le 2^e alinéa à l'unanimité.

Elle a modifié l'intitulé en le rédigeant comme suit :

Proposition de loi relative au recouvrement par l'Etat des sommes indûment payées à titre de pension d'invalidité, de pension aux veuves et orphelins, de pension ou d'allocation aux ascendants, de rente pour chevrons de front, de rente de captivité ou de rente de combattant.

L'ensemble de la proposition ainsi amendée a été adopté par votre Commission à l'unanimité de ses membres présents.

Il en a été de même du présent rapport.

Le Rapporteur,
L. VAN LAEYS.

Le Président,
A. DOUTREPONT.

TEKST VOORGEDRAGEN
DOOR DE COMMISSIE.

(Nieuw opschrift.)

Voorstel van wet betreffende de terugvordering van bedragen onverschuldigd uitbetaald als invaliditeitspensioen, weduwe- en wezenpensioen, pensioen of tegemoetkoming aan ascendenten, frontstrepengerente, gevangenschapsrente of strijdersrente.

ENIG ARTIKEL.

Wanneer de Staat, ter uitvoering van de terzake geldende wetten, van kracht zowel voor de oorlog 1914-1948 als voor die van 1940-1945, onverschuldigde bedragen heeft betaald uit hoofde van invaliditeitspensioen, weduwe- of wezenpensioen, pensioen of tegemoetkoming aan ascendenten, frontstrepengerente, gevangenschapsrente of strijdersrente, is de bevoegde Minister gemachtigd, in zoverre de betrokkenen geen valse verklaring hebben gedaan, de schuld uit overwegingen van menselijkheid aan de pensioentrekkers of aan hun rechtverkrigenden geheel of gedeeltelijk kwijt te schelden.

In geval van toepassing van het vorenstaande lid wordt de ambtenaar die eventueel geldelijk verantwoordelijk zou zijn voor de onverschuldigde betalingen, van deze geldelijke verantwoordelijkheid binnen de perken van de toegestane kwijtscheldingen ontslagen.

TEXTE PRESENTE
PAR LA COMMISSION.

(Nouvel intitulé.)

Proposition de loi relative au recouvrement par l'Etat des sommes indûment payées à titre de pension d'invalidité, de pension aux veuves et orphelins, de pension ou d'allocation aux ascendants, de rente pour chevrons de front, de rente de captivité ou de rente de combattant.

ARTICLE UNIQUE.

Lorsque des sommes ont été payées indûment par l'Etat, en exécution des lois sur la matière, en vigueur tant pour la guerre de 1914-1918 que pour celle de 1940-1945, à titre de pension d'invalidité, de pension aux veuves et orphelins, de pension ou d'allocation aux ascendants, de rente pour chevrons de front, de rente de captivité ou de rente de combattant, le Ministre compétent est autorisé, pour autant qu'il n'y ait pas fausse déclaration de la part des intéressés, à faire, pour des raisons d'humanité, remise aux pensionnés ou à leurs ayants droit de tout ou partie de leur dette.

Dans le cas d'application de l'alinéa précédent, le fonctionnaire qui serait éventuellement pécuniairement responsable des paiements indus, est exonéré de cette responsabilité pécuniaire dans la limite des remises accordées.